

EKONOMİ POLİTİK

2010 Başında Emegın Dünyası

Erinç Yeldan, 30 Aralık 2009

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) *2009 Emegın Dünyası Raporu*'nu yayımladı.(*). Küresel krizin artık sona ermekte olduğunun müjdelendiğı 2010 başında ILO'nun bu çalışması krizin emek dünyasına olan etkilerinin boyutunu ve krizden çıkış sürecindeki konumunu sağduyulu bir yaklaşımla özetliyor. Rapor'dan ilginç bulduğum bazı bölümleri siz okuyucularım ile paylaşmayı düşündüm.

ILO'nun *2009 Emegın Dünyası* raporunun ana vurgusu, 2010'la birlikte dünya ekonomisinde canlanmanın hızlanacağı, ancak söz konusu canlılığın son derece kırılğan ve risklerle dolu olduğu uyarılarına dayanmaktadır. (IMF tahminlerine göre dünya ekonomisi 2010'da yüzde 3.1 büyüyecektir). ILO, krizden çıkış sürecinde kamu harcama politikalarının sürdürülmesi gereğinin özenle altını çizmekte ve istihdam yaratmaya yönelik tedbirlerle bir arada kurgulanmasının önemini vurgulamaktadır. Rapor, 2009'un son günlerinde küresel hisse senedi piyasalarında ve borsalarda gözlenen hızlı yükselişin tılsımına kapılmaması gerektiğini ve söz konusu canlanmanın henüz reel sektörlerde ve işgücü piyasalarında güçlü bir görünüm sunmadığı uyarısını yapmaktadır.

ILO, küresel krizin başlangıcından bu yana dünya çapında 20 milyondan fazla istihdam kaybı yaşandığını ve canlandırma paketlerinin sürdürülmemesi durumunda en az 5 milyon işçinin daha işini kaybedeceğini vurgulamaktadır. Tahminlere göre, istihdamdaki durgunluk devam edecek; ve istihdamın kriz öncesi düzeyine dönmesi için *orta deceli* gelire sahip ekonomilerde 2.8 yıl (2010 sonu); *yüksek gelirli* ekonomilerde ise 5.5 yıl (2013'ün 3. çeyreği) beklemek gerekecektir. Ancak, ILO'ya göre krizin emek dünyasındaki gerçek etkileri bu rakamlardan daha da şiddetli boyutlardadır. ILO'ya göre,

- Eğer "toparlanma süreci" boyunca istihdamın arttırılmasına yönelik özel tedbirler uygulanmaz ise şu anda işsiz olan 43 milyon kişi giderek *uzun dönemli işsiz* konumuna sürüklenecek ve *kalıcı olarak* işgücü piyasalarından uzaklaşacaktır. ILO "*uzun dönemli işsizliği*" bir seneden daha uzun süreli iş arayan ancak bulamayan kesim olarak tanımlamaktadır. (Söz konusu tanıma göre, TÜİK Türkiye'de açık işsizlerin yüzde 27.3'ünün, yani 930 bin kişinin, bu statüde olduğunu hesaplamaktadır).
- İşgücü piyasalarındaki durgunluk iş bulmaktan umudunu kesen, dışlanmış işçilerin sayısını arttırmaktadır. Umudunu yitirdiğı için iş aramaktan vazgeçen kişilerin sayısı örneğın, *esnek istihdam cenneti* ABD'de 800 bini aşmıştır. (Tanım farklılıklarına karşın, karşılaştırma yapmak amacıyla, Türkiye'de 1 milyon 850 bin kişi). Böylece tüm dünyada işgücüne katılım oranı düşmekte ve emekçiler yarı-zamanlı istihdam biçimlerine ya da sosyal güvenlikten yoksun enformelleşmeye itilmektedir.
- Enformelleşmeyle birlikte işgücü giderek sosyal güvenlik şemsiyesinden dışlanmaktadır. Sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlanan işgücünün toplam içindeki payı tüm dünyada hızla erimektedir. Söz konusu oran Latin Amerika ülkelerinde yüzde 57.8 düzeyine gerilemiştir (Karşılaştırma için: Brezilya'da yüzde 71.5; Meksika ve Arjantin'de yüzde 62.5; Türkiye'de yüzde 49).

- İstihdamdaki enformalleşmenin bir diğer boyutu da *işsizlik sigortası* güvencesinden yoksunluktur. ILO'nun istatistiklerine göre *gelişmiş* ekonomilerde dahi işsizlerin işsizlik sigortasından yararlanma oranı sadece yüzde 49'dur. Söz konusu oran, *Orta ve Doğu Avrupa'da* yüzde 23; *Asya* ekonomilerinde yüzde 24; *Latin Amerika'da* yüzde 8 düzeyindedir. Bunun da ötesinde, işsizlik sigortası fonları bir çok ülkede hükümetler tarafından istihdam-dışı harcamaları karşılamak maksadıyla amacının dışında kullanılmaktadır. Ülkemiz bu hususta çok canlı bir örnektir.

ILO çalışmasının son derece önemli bir vurgusu da küresel finans sisteminin kriz sonrasında yeniden yapılandırılmasına yaptığı atıflardır. ILO, kriz boyunca küresel finans şirketlerinin kurtarılması ve finans piyasalarının canlı tutulması amacıyla önemli boyutta çaba sarfedilmiş olduğunun altını çizmekte, ancak finans sisteminin işleyişindeki mevcut çarpıklıkların ve kırılabilirliklerin giderilmesi konusunda herhangi bir girişimde bulunulmamış olduğunu vurgulamaktadır. ILO Raporu, daha geniş bir bakış açısıyla, küresel krizin ardında yatan ana etkenin *sermayenin kuralsızlaştırılmış finansallaşması* olduğunu ayrıntılı gerekçelerle ortaya koymaktadır. Bu konuya önümüzdeki haftaki *Ekonomi Politik* köşesinde devam etmek arzusundayım.

Bütün *Cumhuriyet* dostlarının yeni yılını, barış ve esenlik dolu günler özlemiyle kutluyorum.

(*) ILO, *World of Work Report*, 2009, Cenevre. www.ilo.org